

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет

Кафедра обліку і оподаткування та маркетингу

МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

ОПЕРАТИВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Виконав

студент II курсу

групи ОО – 2м

освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності 071

«Облік і оподаткування» _____ Мотринець Корнелій Корнелійович

Науковий керівник

к.е.н., доц.

_____ Максименко Діана Вікторівна

Робота допускається до захисту:

Завідувач кафедру обліку

і оподаткування та маркетингу

д.е.н., професор

_____ Реслер М.В.

Мукачево - 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОПЕРАТИВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	6
1.1. Зміст та завдання оперативного економічного аналізу.....	6
1.2. Інформаційне забезпечення оперативного економічного аналізу.....	14
1.3. Оперативний економічний аналіз в обґрунтуванні управлінських рішень.....	28
Висновки до розділу 1.....	36
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЕРАТИВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	38
2.1. Оперативний економічний аналіз витрат підприємства.....	38
2.2. Оперативний економічний аналіз потенціалу підприємства.....	51
2.3. Оперативний економічний аналіз в умовах застосування інформаційних технологій і систем.....	59
Висновки до розділу 2.....	68
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПЕРАТИВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ	70
3.1. Особливості оперативного економічного аналізу фінансового стану підприємства.....	70
3.2. Прогнозування фінансового стану підприємства за даними оперативної звітності.....	76
3.3. Шляхи вдосконалення та перспективи розвитку оперативного економічного аналізу	84
Висновки до розділу 3.....	93
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	99

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогоднішній день оперативний економічний аналіз – одна з найважливіших функцій оперативного управління, оскільки в умовах постійного зростання ритму і зміни господарських ситуацій він дає змогу приймати науково обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на швидке і високоякісне усунення причин, що негативно впливають на виробничі процеси.

Проблема оперативного економічного аналізу є однією з найвагоміших в економічній науці та господарській практиці. Незважаючи на значимість і результативність оперативного економічного аналізу для виробництва й управління, не всі його аспекти достатньо опрацьовані та відповідають вимогам сучасного управління.

Теоретичні, організаційні та методологічні засади оперативного економічного аналізу знайшли відображення у працях відомих українських і зарубіжних учених-економістів М.І. Баканова, І.І. Каракоза, О.М. Кашаєва, Л.І. Кравченка, А.І. Муравйова, В.В. Осмоловського, Н.А. Русак, В.І. Самборського, М.Г. Стражева, Р.В. Федоровича, В.І. Чумаченка, А.Д. Шеремета, М.І. Яцківа та інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська робота виконана на кафедрі обліку і оподаткування та маркетингу Мукачівського державного університету Міністерства освіти і науки України згідно з планом науково-дослідних робіт за темою: «Сучасні тенденції обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю» (№ державної реєстрації 0116U004820).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є узагальнення теоретичних положень з організації оперативного економічного аналізу, надання практичних рекомендацій щодо їх застосування.

Для реалізації поставленої мети в роботі вирішувалися такі завдання:

- дослідити поняття «оперативний економічний аналіз»;

- вивчити інформаційне забезпечення оперативного економічного аналізу
- охарактеризувати організаційні аспекти оперативного економічного аналізу;
- визначити особливості оперативного економічного аналізу фінансового стану підприємства;
- вивчити роль аналізу фінансового стану підприємства у прийнятті управлінських рішень.

Об'єктом дослідження є процес організації оперативного економічного аналізу на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретичні та організаційні аспекти оперативного економічного аналізу як важливішої функції системи управління підприємством.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання господарських операцій діяльності підприємства як відкритої соціально-економічної системи, його зовнішнього середовища, ринкових і соціальних законів, соціально-економічних явищ; сучасна економічна теорія, загальнофілософські та загальноекономічні принципи й методи системного підходу до вивчення господарських процесів.

Практичне значення одержаних результатів. У магістерській роботі отримано обґрунтовані результати, які в сукупності вирішують важливе наукове завдання розробки теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо організації оперативного економічного аналізу на підприємстві.

Окремі результати використовуються в практичній діяльності підприємства ТОВ «Русинія» (довідка про впровадження №3 від 18.11.2019 р.)

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні положення магістерської роботи були подані автором на VI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю» (22

листопада 2018 р. м. Мукачево), VII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю» (19 листопада 2019 р. м. Мукачево).

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота викладена на 105 сторінках комп'ютерного тексту і складається з таких частин: вступ, три розділи, висновки і пропозиції, список використаної літератури. Дана робота налічує 5 рисунків, 18 таблиць, 3 формули. Список використаних джерел складає 101 найменування.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

1. Оперативний економічний аналіз є важливим засобом формування економічної поведінки суб'єктів, свідомого впливу на досліджувані об'єкти з метою надання їм визначеної спрямованості та одержання бажаних результатів.

Оперативний аналіз має забезпечити гнучкість у підготовці та прийнятті управлінських рішень, повнішу реалізацію можливостей швидко перебудовуватись і реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, не втрачаючи здатності використовувати умови, що відкриваються інноваціями і ринком.

2. Аналіз концепцій, постулатів і парадигм, присвячених даній проблемі, свідчить про відсутність комплексних досліджень засади оперативного економічного аналізу, а найважливіші теоретичні, організаційні та методологічні проблеми засади оперативного економічного аналізу, незважаючи на їх актуальність, залишаються недостатньо дослідженими, і як наслідок, він не знайшов належного практичного застосування. Отже, актуальність теми дослідження об'єктивно визначається місцем оперативного економічного аналізу в управлінні та недостатнім ступенем обґрунтування його теоретичних, методологічних й організаційних засад як функції управління в системі ринкових відносин. З другого боку, дане дослідження спрямовується на пошук шляхів розвитку аналітичної роботи.

3. В управлінні підприємством як відкритою соціально-економічною системою оперативний економічний аналіз має забезпечити: гнучкість й адаптивність управління в умовах ринкових відносин, можливості швидкої перебудови та реагування на зміни зовнішнього середовища, використання шансів, які надає ринок; системність – розгляд господарської одиниці у динамічній взаємодії зі своїм середовищем; ситуаційність – врахування конкретної низки обставин (ситуацій), що впливають на управлінські рішення в даний момент часу.

Крім того, необхідність оперативного аналізу зумовлена галузевими особливостями виробництва й передумовами організаційного та соціально-економічного характеру: зміною форм власності; потребою управління життєвим циклом підприємства; зміною вартості власності на різних фазах життєвого циклу та наявністю ринкового механізму реалізації системи відносин власності – конкуренції; загостренням протиріч, які об'єктивно виникають у процесі взаємодії окремих елементів системи та із зовнішнім середовищем.

4. Якість управлінських рішень залежить від адекватності аналітичних висновків, одержаних на основі інформаційного забезпечення оперативного аналізу. Побудова системи раціонального інформаційного забезпечення потребує визначення змісту необхідної інформації й добре функціонуючої комунікативної системи.

Вагомою складовою інформаційного забезпечення оперативного економічного аналізу є планова інформація. Потрібна така система оперативного планування, яка б була адаптованою до змін умов внутрішнього і зовнішнього характеру, визначала б межі здійснення господарських процесів, була гнучкою й неперервною.

Пріоритетним напрямом вдосконалення інформаційного забезпечення, здатного на практиці реалізовувати принципи ефективного управління, є впровадження управлінського обліку. Враховуючи його важливість вироблено пропозиції по вдосконаленню методології та повнішому використанню даних управлінського обліку в оперативному економічному аналізі.

5. Визнано, що метою організації аналітичного процесу як частини процесу вироблення й оцінки управлінських рішень є підготовка аналітичної інформації (висновків) для перетворення існуючої ситуації в бажану за мінімально можливий проміжок часу з найменшими витратами при дотриманні умов обмеження (чинних законів, заборон, загальноприйнятих морально-етичних правил і норм). Для досягнення її ефективної структури

потрібно враховувати головну мету господарської одиниці, форму підприємницької діяльності, організаційну структуру підприємства й управління, стадії життєвого циклу підприємства, організацію виробничого процесу, технологію виробництва.

6. Якість та ефективність аналітичних оцінок залежить від рівня підготовки суб'єктів пізнання, тобто тих, хто проводить аналіз. Доведено, що переважне зосередження аналітичної роботи в планово-економічному відділі підприємства не дає очікуваних результатів (призводить до розриву в часі реєстрації інформації та її аналітичної обробки, що не сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень). Покращення практичної сторони цієї справи можна досягти шляхом: розробки і впровадження науково-методичних рекомендацій з організації оперативного економічного аналізу для кожної функціональної служби підприємства і безпосередніх виконавців робіт, що дозволяє раціонально розподілити обов'язки по його проведенню; забезпечити координацію роботи з організації оперативного економічного аналізу економічною службою господарської одиниці; створити маркетингову службу, яка займалася б організацією і проведенням маркетингового аналізу; залучати до оперативного економічного аналізу керівників центрів відповідальності; передбачати вироблення термінових управлінських рішень безпосередніми виконавцями робіт на засадах самоаналізу.

7. Основними напрямками формування раціональної організації оперативного економічного аналізу є побудова моделі на базі маркетингового, нормативного, програмно-цільового, системного, комплексного та ситуаційного підходів і принципів дедуктивної логіки; розробка системи моделей аналітичного процесу, складовою частиною якого є модель кожної аналітичної задачі; вибір технології рішення кожної задачі, яка регламентує всі стандартні операції, що дозволяє закріпити їх виконання за конкретними аналітиками; координація робіт з організації оперативного аналізу та чіткий розподіл обов'язків між його суб'єктами; створення на

підприємстві комп'ютерної мережі (автоматизованих аналітичних інформаційних технологій).

8. Методика оперативного економічного аналізу повинна бути орієнтована на використання сучасних комп'ютерних систем, задовольняти вимоги системності, комплексності, оперативності, точності, прогресивності та динамічності.

Складність вирішення проблем теоретичного обґрунтування організації економічного аналізу в комп'ютерному середовищі та розроблення програмного забезпечення автоматизованої системи економічного аналізу визначена не лише різноманітністю напрямів діяльності підприємств різних галузей економіки, їх форм власності, а й різноманітністю видів і завдань аналітичної роботи, необхідної для ефективного управління суб'єктом господарювання.

Таким чином, програмне забезпечення обробки аналітичних даних із використанням пакетів прикладних програм у сучасних умовах економічного аналізу набуває все більш важливої ролі. Практично кожна галузь економіки забезпечена низкою прикладних програм.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>